

วิเคราะห์ความเหมาะสมของการคุ้มครองยูทิลิตี้ โมเดลในประเทศไทย

5.1. นโยบาย เจตนารมณ์ วัตถุประสงค์ในการให้ความคุ้มครองยูทิลิตี้ โมเดล

ประเทศไทยเคยมีนโยบายในการศึกษาระบบการให้ความคุ้มครองยูทิลิตี้ โมเดลของต่างประเทศมาเป็นเวลานานหลายสิบปีแล้ว ซึ่งหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาในประเทศไทยคือ กระทรวงพาณิชย์ หน่วยงานดังกล่าวได้เคยศึกษากฎหมายยูทิลิตี้ โมเดลของต่างประเทศเมื่อครั้งที่ได้มีการจัดส่งเจ้าหน้าที่ไปดูงานสิทธิบัตรในสำนักงานสิทธิบัตรเยอรมัน ในระหว่างวันที่ 24 ตุลาคม พ.ศ. 2509 ถึงวันที่ 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2510 วัตถุประสงค์ของการดูงานในครั้งนี้ได้รวมถึงการศึกษากฎหมายยูทิลิตี้ โมเดลของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน เพื่อที่จะสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการให้ความคุ้มครองยูทิลิตี้ โมเดลในประเทศไทยต่อไป ดังนั้น จึงทำให้เห็นว่า กระทรวงพาณิชย์เป็นหน่วยงานที่มีความสนใจเกี่ยวกับระบบกฎหมายยูทิลิตี้ โมเดลของต่างประเทศมาเป็นเวลานานแล้ว และภายหลังจากการดูงานในครั้งนั้น ก็ได้มีการเสนอความเห็นว่าเป็นประเทศไทยเป็นประเทศที่ควรมีระบบกฎหมายยูทิลิตี้ โมเดล โดยให้เหตุผลไว้ดังนี้

เนื่องจากผู้ทำการประดิษฐ์ (Inventor) สามารถที่จะได้รับความคุ้มครองสิ่งประดิษฐ์ของตนให้ถูกต้องตามกฎหมายได้โดยเร็ว ทั้งนี้ เพราะสิ่งประดิษฐ์บางอย่างที่สามารถจะประกอบหรือทำการผลิตได้อย่างง่าย ๆ โดยไม่ต้องลงทุนและเสียแรงงานมาก ผู้ทำการประดิษฐ์ต้องการที่จะทำการผลิตออกจำหน่ายให้สังคมได้ใช้สิ่งประดิษฐ์นั้น โดยเร็ว หากขอจดทะเบียนรับสิทธิบัตรแล้ว จะทำให้เสียเวลามากจนเกินไป อาจทำให้เกิดความเสียหายสำหรับผู้ทำการประดิษฐ์ได้ นอกจากนี้ แนวความคิดสร้างสรรค์ของนักประดิษฐ์ไทยยังไม่รุดหน้าเท่าที่ควรเมื่อเปรียบเทียบกับนักประดิษฐ์ของประเทศที่พัฒนาแล้ว จะเห็นได้จากค่าขอรับสิทธิบัตรการประดิษฐ์ด้านวิศวกรรมของคนไทยมีประมาณ 16%

ของคำขอรับสิทธิบัตรการประดิษฐ์ด้านวิศวกรรมทั้งหมด และส่วนใหญ่เป็นคำขอที่มีการปรับปรุงเพียงเล็กน้อยเท่านั้น¹

และในปัจจุบัน หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงคือ กรมทรัพย์สินทางปัญญา* หน่วยงานดังกล่าวได้กำหนดนโยบายเพื่อการพัฒนากรมทรัพย์สินทางปัญญาต่าง ๆ มากมาย ได้แก่ นโยบายกระตุ้นให้คนไทยประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ ๆ ให้เพิ่มขึ้นมากที่สุด และนโยบายที่สำคัญที่สุดคือ การปรับปรุงกฎหมายที่มีอยู่ เช่น พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2521 ตลอดจนทรัพย์สินทางปัญญาประเภทอื่น ๆ ที่ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายให้ความคุ้มครองโดยตรง เช่น ยูทิลิตี้ โมเดล วงจรรวม และพันธุพืช เป็นต้น ซึ่งกรมทรัพย์สินทางปัญญามีนโยบายในการแก้ไขกฎหมายเพื่อขยายขอบเขตในการให้ความคุ้มครองเพิ่มมากขึ้นอีกด้วย ซึ่งข้อมูลนี้ได้จากคำกล่าวของ นายพิพรรธน์ อินทรศัพท์ อธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา ในการสัมมนาเรื่อง "แนวปฏิบัติในการจดทะเบียนสิทธิบัตรตามพระราชบัญญัติและกฎกระทรวงฉบับใหม่" เมื่อวันที่ 12 กันยายน พ.ศ. 2535 ที่ผ่านมา

สำหรับนโยบายในระดับประเทศ สามารถพิจารณาได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) ซึ่งวัตถุประสงค์หลักของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 มี 3 ประการคือ

1. รักษาอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม เพื่อให้การเจริญเติบโตเป็นไปอย่างต่อเนื่อง และมีเสถียรภาพ
2. การกระจายรายได้และกระจายการพัฒนาไปสู่ภูมิภาคและชนบทให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

¹ กรมทะเบียนการค้า, กระทรวงพาณิชย์, "ผลิตภัณฑ์อรรถกรประโยชน์หรือสิทธิบัตรเล็ก," หน้า 2-3.

* จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม 2535

3. เร่งรัดพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คุณภาพชีวิต สิ่งแวดล้อมและทรัพยากร ธรรมชาติ²

เพื่อให้การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ จึงได้กำหนดแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในช่วงแผนพัฒนาไว้ด้วย ในที่นี้ ผู้เขียนขอกล่าวแต่เพียงบางส่วนเท่านั้น คือ แนวทางการรักษาอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมอย่างต่อเนื่องและมีเสถียรภาพ หัวข้อสำคัญหนึ่งที่ได้กำหนดให้อยู่ในแนวทางนี้ คือ

1. การสนับสนุนให้มีการพัฒนาและนำเอาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและปรับระดับคุณภาพสินค้าส่งออกของประเทศให้สามารถแข่งขันกับตลาดโลกได้ โดยลดการคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในประเทศ เพื่อสร้างบรรยากาศแข่งขันและการให้ได้มาซึ่งเทคโนโลยีที่เหมาะสม อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยยังมีความจำเป็นต้องนำเข้าเทคโนโลยีจากต่างประเทศต่อเนื่องไปอีกช่วงหนึ่งก่อน เพราะขีดความสามารถทางเทคโนโลยีของประเทศยังไม่อยู่ในระดับที่จะพัฒนาเทคโนโลยีต้นแบบขึ้นมาเองได้ จึงจำเป็นต้องสร้างขีดความสามารถในการจัดหาเทคโนโลยีจากต่างประเทศให้ได้ในราคาและเงื่อนไขที่เหมาะสม รวมทั้งต้องสร้างขีดความสามารถที่จะดูดซับ ดัดแปลง และปรับปรุงเทคโนโลยีที่นำเข้าด้วยการพัฒนาพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศควบคู่ไปด้วย โดยเฉพาะการพัฒนากำลังคน ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในสาขาที่ขาดแคลนทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ³

จากการศึกษาแผนพัฒนาเศรษฐกิจฯ ฉบับดังกล่าวข้างต้น ทำให้ทราบว่านโยบายที่รัฐบาลได้กำหนดขึ้น ได้มุ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมในประเทศให้เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว โดยสนับสนุนให้มีการพัฒนา

² "แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539),"

ราชกิจจานุเบกษา 108 (25 ตุลาคม 2534): 11.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 29-30.

และนำเอาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาใช้ เนื่องจากรัฐเห็นว่า ในขณะนี้ประเทศไทย ยังมีความจำเป็นที่จะต้องนำเอาเทคโนโลยีจากต่างประเทศ เพราะการพัฒนา เทคโนโลยีของประเทศยังไม่อยู่ในระดับที่ก้าวหน้าเพียงพอ และนโยบายสำคัญของรัฐ อีกประการหนึ่งคือ นโยบายในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้เป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพ มากยิ่งขึ้น

ดังนั้น การที่หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา คือ กระทรวงพาณิชย์ ได้เคยศึกษากฎหมายยูทิลิตี้ โมเดลของต่างประเทศมาเป็นเวลานานกว่าสิบปีแล้ว ตลอดจนกรมทรัพย์สินทางปัญญาซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้อง โดยตรง ยังมีนโยบายที่จะปรับปรุงระบบกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อขยายขอบเขตของการให้ความคุ้มครองเพิ่มมากยิ่งขึ้น ซึ่งหมายความรวมถึงระบบยูทิลิตี้ โมเดลด้วย เหตุที่หน่วยงานดังกล่าวมีนโยบายศึกษากฎหมายยูทิลิตี้ โมเดล เพราะได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของระบบกฎหมายยูทิลิตี้ โมเดลนั่นเอง เนื่องจาก กฎหมายยูทิลิตี้ โมเดล เป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความคุ้มครองแก่การประดิษฐ์คิดค้นของชนในชาติ และยังให้ความคุ้มครองภายในระยะเวลาอันรวดเร็วอีกด้วย ดังนั้น กฎหมาย ยูทิลิตี้ โมเดลจึงเป็นกฎหมายที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชนในชาติ และช่วยให้การพัฒนา เศรษฐกิจและอุตสาหกรรมในประเทศเจริญรุดหน้าโดยเร็วยิ่งขึ้น ด้วยเหตุนี้ กฎหมาย ยูทิลิตี้ โมเดลจึงมีลักษณะสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 เพราะมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมในประเทศ จึงอาจกล่าว ได้ว่า กฎหมายยูทิลิตี้ โมเดลเป็นกฎหมายที่มีส่วนช่วยพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม ในประเทศให้ดีขึ้น

5.2. ลักษณะสำคัญของกฎหมายยูทิลิตี้ โมเดล

ตามที่ผู้เขียนได้ศึกษาลักษณะสำคัญของกฎหมายยูทิลิตี้ โมเดลในประเทศ ต่าง ๆ ดังที่กล่าวไว้แล้วในบทที่ 4 และสำหรับหัวข้อนี้ ผู้เขียนจึงขอกกล่าวถึงจุดเด่น จุดด้อยของระบบกฎหมายยูทิลิตี้ โมเดลในแต่ละประเทศ เพื่อจะได้นำมาใช้เป็น แนวทางในการพิจารณาบัญญัติกฎหมายต่อไป และเพื่อให้กฎหมายยูทิลิตี้ โมเดล ของประเทศไทยเป็นกฎหมายที่ค่อนข้างสมบูรณ์ อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อคนไทย และประเทศชาติมากที่สุด โดยแยกพิจารณาตามหัวข้อ ดังต่อไปนี้

5.2.1. ขอบเขตของสิ่งที่ได้รับความคุ้มครอง

เมื่อผู้เขียนได้ศึกษาขอบเขตของสิ่งที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายยูทิลิตี โมเดลในประเทศต่าง ๆ แล้ว ทำให้ทราบว่า กฎหมายยูทิลิตี โมเดลของแต่ละประเทศได้กำหนดขอบเขตของสิ่งที่ได้รับความคุ้มครองไว้แตกต่างกัน และประเทศที่ได้กำหนดขอบเขตของสิ่งที่ได้รับความคุ้มครองไว้กว้างมากที่สุด คือ ประเทศออสเตรเลีย กล่าวคือ การประดิษฐ์ที่อาจได้รับจดทะเบียนสิทธิ เพทนต์มีขอบเขตเช่นเดียวกับการประดิษฐ์ที่อาจได้รับจดทะเบียนสิทธิบัตร แต่ในกฎหมายยูทิลิตี โมเดลของหลายประเทศส่วนใหญ่ ได้จำกัดขอบเขตในการให้ความคุ้มครองไว้แคบกว่ากฎหมายสิทธิบัตร เช่น ไม่ให้ความคุ้มครองแก่การประดิษฐ์กรรมวิธี เป็นต้น

การที่กฎหมายยูทิลิตี โมเดลได้กำหนดขอบเขตของสิ่งที่ได้รับความคุ้มครองในลักษณะเช่นเดียวกับกฎหมายสิทธิบัตร ย่อมก่อให้เกิดผลดีหลายประการ คือ

1. การกำหนดขอบเขตของสิ่งที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายยูทิลิตี โมเดลเหมือนกฎหมายสิทธิบัตร ย่อมทำให้นักประดิษฐ์มีสิทธิเลือกเพื่อขอรับความคุ้มครองตามกฎหมายสิทธิบัตรหรือยูทิลิตี โมเดลได้ กล่าวคือ หากนักประดิษฐ์ประสงค์ที่จะให้การประดิษฐ์ของตนได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายภายในระยะเวลาที่รวดเร็ว นักประดิษฐ์ย่อมตัดสินใจเลือกขอรับความคุ้มครองตามกฎหมายยูทิลิตี โมเดล เพราะกฎหมายยูทิลิตี โมเดลของประเทศต่าง ๆ โดยส่วนใหญ่ใช้ระบบการจดทะเบียนระยะเวลาที่ใช้ในการพิจารณาจดทะเบียนจึงสั้นกว่าสิทธิบัตร ดังนั้น กฎหมายยูทิลิตี โมเดลจึงเหมาะสมกับการประดิษฐ์ที่มีช่วงเวลาในทางการค้าสั้น แต่ในทางอ้อมกลับกัน แม้ระบบกฎหมายสิทธิบัตรจะใช้ระยะเวลาในการพิจารณาจดทะเบียนนานหลายปี จึงเป็นสาเหตุทำให้การประดิษฐ์ได้รับความคุ้มครองช้า แต่การประดิษฐ์ที่ขอรับความคุ้มครองตามกฎหมายสิทธิบัตรจะได้รับความคุ้มครองเป็นระยะเวลานานหลายปีกว่าการขอรับความคุ้มครองตามกฎหมายยูทิลิตี โมเดล ดังนั้น ถ้านักประดิษฐ์ต้องการให้สิ่งประดิษฐ์ของตนได้รับความคุ้มครองเป็นระยะเวลานานมากที่สุด นักประดิษฐ์ย่อมที่จะเลือกขอรับความคุ้มครองตามกฎหมายสิทธิบัตร ด้วยเหตุนี้ การกำหนดขอบเขตของสิ่งที่ได้รับความคุ้มครองเช่นเดียวกับกฎหมายสิทธิบัตร จะทำให้การประดิษฐ์คิดค้นในเทคโนโลยีทุกสาขาสสามารถได้รับความคุ้มครองภายในระยะเวลาอันรวดเร็ว

2. มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับประเทศกำลังพัฒนา

เนื่องจากการให้ความสำคัญคุ้มครองแก่การประดิษฐ์คิดค้นในเทคโนโลยีทุกสาขา อาทิเช่น สาขาเครื่องกล, ฟิสิกส์, ไฟฟ้า หรือ เคมี เป็นต้น จะเป็นสิ่งกระตุ้นให้นักประดิษฐ์ในทุกสาขาใช้ความพยายามเพื่อประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ ๆ เพิ่มมากขึ้น และเทคโนโลยีในทุกสาขาจะได้รับการปรับปรุงและพัฒนาต่อไปไม่หยุดนิ่ง ผลจากการที่ได้พัฒนาเทคโนโลยีให้ดีขึ้น ย่อมทำให้เศรษฐกิจและอุตสาหกรรมของประเทศเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นด้วย ดังนั้นประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศกำลังพัฒนาอุตสาหกรรม จึงมีความจำเป็นที่จะต้องริบเร่งพัฒนาเทคโนโลยีในทุกสาขา เพื่อให้ประเทศสามารถก้าวไปสู่ความเป็นประเทศอุตสาหกรรมได้ภายในเวลาที่รวดเร็ว ด้วยเหตุนี้ กฎหมายลิขสิทธิ์ โมเดลจึงไม่ควรจำกัดขอบเขตในการให้ความคุ้มครองเฉพาะเทคโนโลยีในสาขาใดสาขาหนึ่งเท่านั้น

3. การจำกัดขอบเขตของสิ่งที่ได้รับความคุ้มครองให้แคบกว่า

กฎหมายสิทธิบัตร น่าจะไม่ใช่เป็นผลดีต่อการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ ที่หลากหลาย เพราะนักประดิษฐ์ในสาขาที่ขอรับความคุ้มครองตามกฎหมายลิขสิทธิ์ โมเดลไม่ได้ จะขาดแรงจูงใจในการวิจัยและพัฒนาสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ ต่อไป จึงทำให้เทคโนโลยีในสาขาดังกล่าวไม่ได้รับการพัฒนาและปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น

4. นอกจากนี้ ผลของการกำหนดขอบเขตของสิ่งที่ได้รับความ

คุ้มครองเหมือนกฎหมายสิทธิบัตร ยังก่อให้เกิดผลดีในขณะที่มีการพิจารณาว่ากฎหมายลิขสิทธิ์ โมเดลด้วย เพราะการบัญญัติกฎหมายลิขสิทธิ์ โมเดลอาจกระทำได้โดยเพียงแก้ไขกฎหมายสิทธิบัตรเท่านั้น เนื่องจากลักษณะของกฎหมายทั้งสองโดยส่วนใหญ่มีบทบัญญัติที่คล้ายคลึงกัน ดังนั้น จึงไม่ต้องบัญญัติเป็นกฎหมายฉบับใหม่ อีกทั้ง กระบวนการในการพิจารณาแก้ไขกฎหมายยังใช้ระยะเวลาที่สั้นกว่าการบัญญัติเป็นกฎหมายฉบับใหม่

จากเหตุผลที่ได้กล่าวข้างต้น ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า

กฎหมายลิขสิทธิ์ โมเดลของไทยควรกำหนดขอบเขตของสิ่งที่ได้รับความคุ้มครองเหมือนกฎหมายสิทธิบัตร กล่าวคือ กฎหมายลิขสิทธิ์ โมเดลของไทยควรให้ความสำคัญคุ้มครองแก่การประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์ และการประดิษฐ์กรรมวิธี

5.2.2. หลักเกณฑ์ในการพิจารณารับจดทะเบียน

หลักเกณฑ์ในการพิจารณารับจดทะเบียนยูลิติ โมเดลที่กฎหมายของประเทศต่าง ๆ ได้กำหนดเงื่อนไขไว้ในลักษณะเดียวกันคือ ความใหม่ (novelty) นอกจากเงื่อนไขของความใหม่แล้ว ในบางประเทศยังได้กำหนดเงื่อนไขที่ใช้ประกอบการพิจารณารับจดทะเบียนด้วยคือ ชั้นการประดิษฐ์สูงขึ้น ซึ่งในประเทศที่ได้กำหนดเงื่อนไขข้อนี้ จะกำหนดระดับชั้นการประดิษฐ์สูงขึ้นต่างไปจากระดับชั้นการประดิษฐ์สูงขึ้นตามกฎหมายสิทธิบัตร กล่าวคือ ระดับชั้นการประดิษฐ์สูงขึ้นตามความหมายของกฎหมายยูลิติ โมเดล มีระดับต่ำกว่าระดับชั้นการประดิษฐ์สูงขึ้นตามความหมายของกฎหมายสิทธิบัตร อาทิ เช่น ประเทศญี่ปุ่น สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน สาธารณรัฐเกาหลี เป็นต้น นอกจากเงื่อนไขของชั้นการประดิษฐ์สูงขึ้นแล้ว กฎหมายยูลิติ โมเดลของแทบทุกประเทศยังได้กำหนดเงื่อนไขว่า การประดิษฐ์ที่อาจขอรับความคุ้มครองตามกฎหมายยูลิติ โมเดลได้ จะต้องเป็นการประดิษฐ์ที่สามารถประยุกต์ใช้ในทางอุตสาหกรรม หรือสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

1. ความใหม่

แม้กฎหมายยูลิติ โมเดลของทุกประเทศจะกำหนดไว้ว่า การประดิษฐ์ที่ขอรับความคุ้มครองตามกฎหมายยูลิติ โมเดลได้จะต้องเป็นการประดิษฐ์ที่ใหม่เหมือนกันก็ตาม แต่สิ่งที่นำมาใช้ในการพิจารณาความใหม่ คือ งานที่ปรากฏอยู่แล้ว (prior art) ซึ่งในแต่ละประเทศได้กำหนดขอบเขตในการพิจารณาที่แตกต่างกัน ยกตัวอย่าง เช่น กฎหมายของประเทศมาเลเซีย และออสเตรเลียได้กำหนดขอบเขตของสิ่งที่นำมาใช้ในการพิจารณาว่างานที่ปรากฏอยู่แล้วแคบกว่าประเทศอื่น กล่าวคือ การประดิษฐ์ที่ถือว่าเป็นงานที่ปรากฏอยู่แล้วตามกฎหมายยูลิติ โมเดล จะจำกัดขอบเขตเฉพาะกรณีของการประดิษฐ์ที่เคยประกาศโฆษณาหรือใช้ในประเศมาก่อนวันยื่นคำขอจดทะเบียนหรือวันที่ใช้สิทธิในวันยื่นขออนุญาตเท่านั้น ผลของการจำกัดขอบเขตของงานที่ปรากฏอยู่แล้ว ย่อมเป็นผลดีต่อผู้ประดิษฐ์เพราะ การประดิษฐ์ที่ยื่นขอจดทะเบียนยูลิติ โมเดลจะได้รับความคุ้มครองง่ายกว่าการยื่นขอจดทะเบียนตามกฎหมายสิทธิบัตร อย่างไรก็ตาม การจำกัดขอบเขตของงานที่ปรากฏอยู่แล้วตามกฎหมายของประเทศดังกล่าว ก็ยังอาจก่อให้เกิดผลเสียคือ ทำให้ผู้ประดิษฐ์ไม่ได้ใช้ความพยายามที่จะประดิษฐ์คิดค้น

สิ่งใหม่ ๆ ขึ้นเอง ถ้าผู้ขอจดทะเบียนไม่ได้เป็นผู้ประดิษฐ์โดยแท้จริง แต่ได้ลอกเลียนแบบมาจากการประดิษฐ์ของบุคคลอื่นที่อยู่ต่างประเทศ และเป็น การประดิษฐ์ที่ยังไม่เคยประกาศโฆษณา หรือใช้ในประเทศมาก่อน การประดิษฐ์นั้นย่อมได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย ซึ่งโดยแท้ที่จริงแล้ว การประดิษฐ์ดังกล่าวไม่สมควรที่จะได้รับการจดทะเบียนเป็นอย่างยิ่ง

ขอบเขตในการพิจารณางานที่ปรากฏอยู่แล้วตามกฎหมายยูทิลิตี โมเดลของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน มีขอบเขตกว้างกว่าประเทศทั้งสองที่ได้กล่าวข้างต้น แต่ความหมายของงานที่ปรากฏอยู่แล้วยังมีลักษณะที่แตกต่างจากกฎหมายสิทธิบัตร คือ กฎหมายยูทิลิตี โมเดลมีขอบเขตในการพิจารณาที่ปรากฏอยู่แล้วแคบกว่ากฎหมายสิทธิบัตร ตัวอย่างของกรณีที่ไม่ถือว่าเป็นงานที่ปรากฏอยู่แล้วตามกฎหมายยูทิลิตี โมเดล ได้แก่ การใช้การประดิษฐ์ที่ยื่นขอจดทะเบียน จะจำกัดขอบเขตเฉพาะการใช้ในต่างประเทศมาก่อนเท่านั้น หรือการพูดในที่สาธารณะ เป็นต้น

กฎหมายยูทิลิตี โมเดลของประเทศที่ได้กำหนดขอบเขตในการพิจารณาที่ปรากฏอยู่แล้วเหมือนกับขอบเขตในการพิจารณาที่ปรากฏอยู่แล้วตามกฎหมายสิทธิบัตร คือ ประเทศญี่ปุ่น ดังนั้น กฎหมายยูทิลิตี โมเดลของประเทศญี่ปุ่นจึงมีขอบเขตในการพิจารณาที่ปรากฏอยู่แล้วกว้างกว่ากฎหมายยูทิลิตี โมเดลของประเทศอื่น ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น

จากการที่ได้ศึกษาขอบเขตในการพิจารณาความใหม่ของกฎหมายยูทิลิตี โมเดลในประเทศต่าง ๆ แล้ว ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า ขอบเขตในการพิจารณาที่ปรากฏอยู่แล้ว ไม่ควรพิจารณาจำกัดเฉพาะการประดิษฐ์ที่เคยประกาศโฆษณาก่อนวันยื่นคำขอจดทะเบียนหรือวันที่กฎหมายกำหนดให้เป็นวันยื่นคำขอจดทะเบียนเท่านั้น เนื่องจาก อาจเป็นสาเหตุทำให้ผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนลอกเลียนแบบจากการประดิษฐ์ของบุคคลอื่นที่ยังไม่เคยประกาศโฆษณาในประเทศมาก่อน และนำมายื่นขอจดทะเบียนเป็นการประดิษฐ์ของตน ถ้าเกิดเหตุการณ์เช่นนี้ จะทำให้ผู้ขอจดทะเบียนไม่พยายามคิดค้นสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ ขึ้นเอง หากกลับจะได้พยายามลอกเลียนการประดิษฐ์ของบุคคลอื่นที่อยู่ต่างประเทศเรื่อยไป และยังเป็นผลทำให้ลักษณะของกฎหมายยูทิลิตี โมเดลไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ที่ได้มีการบัญญัติกฎหมายขึ้นมาด้วย

ดังนั้น ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า กรณีที่ถือได้ว่าเป็นงานที่ปรากฏอยู่แล้วตามกฎหมาย
ยูทิลิตี้ โมเดล ควรจะพิจารณา รวมถึงการประดิษฐ์ที่ได้เปิดเผยในเอกสารสิ่งพิมพ์ที่มีอยู่
ในต่างประเทศด้วย เพราะจะมีผลทำให้การประดิษฐ์ที่ได้รับจดทะเบียนตามกฎหมาย
ยูทิลิตี้ โมเดล เป็นการประดิษฐ์ที่ใหม่จริง ๆ ไม่ว่าจะในหรือต่างประเทศก็ตาม และ
ยังช่วยให้ผู้ประดิษฐ์ได้ใช้ความพยายามเพื่อคิดค้นสิ่งใหม่ ๆ ต่อไปมากขึ้น ยิ่งไปกว่านั้น
ทรัพยากรมนุษย์ซึ่งถือว่าเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญต่อประเทศชาติเป็นอย่างยิ่ง
ยังได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้นอีกด้วย

2. ขั้นการประดิษฐ์สูงขึ้น

ในกฎหมายยูทิลิตี้ โมเดลของแทบทุกประเทศที่ได้กำหนด
หลักเกณฑ์เกี่ยวกับขั้นการประดิษฐ์สูงขึ้น มักจะกำหนดระดับขั้นการประดิษฐ์สูงขึ้นไว้
ต่ำกว่าระดับขั้นการประดิษฐ์สูงขึ้นตามกฎหมายสิทธิบัตร ดังเช่น ในประเทศสหพันธ์
สาธารณรัฐเยอรมัน และญี่ปุ่น เป็นต้น เหตุที่ได้มีการกำหนดเช่นนั้นเพราะ การประดิษฐ์
ที่อาจได้รับจดทะเบียนตามกฎหมายสิทธิบัตร จะต้องเป็นการประดิษฐ์ที่มีระดับ
ขั้นการประดิษฐ์สูงขึ้น หรือมีการพัฒนาทางเทคโนโลยีที่สูงขึ้น ดังนั้น การประดิษฐ์ใด
ที่ไม่ได้พัฒนาเทคโนโลยีให้สูงขึ้น ย่อมไม่สามารถขอรับความคุ้มครองตามกฎหมาย
สิทธิบัตรได้ ด้วยเหตุนี้ เพื่อให้การประดิษฐ์ที่มีลักษณะดังกล่าวได้รับความคุ้มครอง
โดยถูกต้องตามกฎหมาย จึงได้มีการบัญญัติกฎหมายยูทิลิตี้ โมเดลขึ้น เพื่อรองรับ
การประดิษฐ์ที่มีลักษณะเช่นว่านั้น

แต่ในกฎหมายยูทิลิตี้ โมเดลของบางประเทศไม่ได้กำหนด
เงื่อนไขว่า การประดิษฐ์ที่ยื่นขอจดทะเบียนจะต้องมีขั้นการประดิษฐ์สูงขึ้น เช่น ประเทศ
มาเลเซีย ทั้งนี้ เพราะเจตนารมณ์ในการบัญญัติกฎหมายยูทิลิตี้ อินโนเวชันของประเทศ
มาเลเซีย ได้มุ่งให้ความคุ้มครองแก่การประดิษฐ์เล็ก ๆ น้อย ๆ หรือการประดิษฐ์ที่
ไม่ได้พัฒนาเทคโนโลยีให้สูงขึ้น ซึ่งการประดิษฐ์ดังกล่าวโดยส่วนใหญ่เป็นการประดิษฐ์
ของชนในชาติ ดังนั้น กฎหมายยูทิลิตี้ อินโนเวชันจึงไม่ได้กำหนดเงื่อนไขของระดับ
ขั้นการประดิษฐ์สูงขึ้น

สำหรับกฎหมายยุติติ โมเดลที่มีความเหมาะสมต่อประเทศไทย ผู้เขียนขอเสนอว่า การประดิษฐ์ที่อาจขอรับความคุ้มครองตามกฎหมายยุติติ โมเดลได้ จะต้องเป็นการประดิษฐ์ที่มีขั้นการประดิษฐ์ด้วย กล่าวคือ การประดิษฐ์ที่อาจขอจดทะเบียนได้จะต้องเป็นการประดิษฐ์คิดค้นที่มีคุณภาพเพียงพอ ไม่ใช่สิ่งที่ได้ทำขึ้นโดยเพียงแต่อาศัยทักษะทางด้านฝีมือเท่านั้น ดังเช่นที่กฎหมายยุติติ โมเดลของประเทศ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันได้กำหนดไว้ หรืออาจกำหนดเงื่อนไขว่า การประดิษฐ์ที่ขอจดทะเบียนยุติติ โมเดลได้ จะต้องเป็นการประดิษฐ์ที่ไม่สามารถประจักษ์ได้ โดยง่ายมากแก่บุคคลที่มีความรู้ความชำนาญในระดับสามัญสำหรับงานประเภทนั้น ตามที่กฎหมายยุติติ โมเดลของประเทศญี่ปุ่นได้กำหนดไว้ เหตุผลที่ผู้เขียนได้เสนอเช่นนี้ เพราะการที่กฎหมายให้ความคุ้มครองแก่ยุติติ โมเดลของบุคคลใด ย่อมถือว่ารัฐได้ให้ สิทธิผูกขาดแก่เจ้าของยุติติ โมเดลในการที่จะแสวงหาประโยชน์จากยุติติ โมเดลนั้น ได้ภายในกำหนดเวลา ดังนั้น การประดิษฐ์ที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย จึงสมควรที่จะต้องเป็นการประดิษฐ์ที่ได้ปรับปรุงเทคโนโลยีที่ปรากฏอยู่แล้วให้ดีขึ้น ทั้งนี้ เพื่อให้มีการพัฒนาเทคโนโลยีที่ใหม่ ๆ อันจะก่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม ของประเทศชาติต่อไปด้วย

นอกจากนี้ การที่กฎหมายยุติติ โมเดลได้กำหนดเงื่อนไข ขั้นการประดิษฐ์ไว้ ยิ่งก่อให้เกิดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อีกด้วย เงื่อนไขของ ขั้นการประดิษฐ์จึงมีลักษณะสอดคล้องกับนโยบายของรัฐที่ได้มุ่งพัฒนาเศรษฐกิจและ อุตสาหกรรมของประเทศ ตลอดจนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในประเทศให้มีคุณภาพที่ดียิ่งขึ้น

3. ใช้ประโยชน์ได้

โดยหลักทั่วไป กฎหมายยุติติ โมเดลของทุกประเทศจะได้ กำหนดเงื่อนไขของการประดิษฐ์ที่ขอรับความคุ้มครองไว้ว่า การประดิษฐ์ที่อาจได้รับ จดทะเบียนยุติติ โมเดลจะต้องเป็นการประดิษฐ์ที่สามารถประยุกต์ใช้ในทาง อุตสาหกรรม หรือเป็นการประดิษฐ์ที่ใช้ประโยชน์ได้

ตามที่ได้ทราบแล้วว่า วัตถุประสงค์ในการบัญญัติกฎหมาย ยุติติ โมเดลคือ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมภายในประเทศให้เจริญ

ก้าวหน้ายิ่งขึ้น ดังนั้น กฎหมายยูทิลิตี้ โมเดลของทุกประเทศจึงได้กำหนดเงื่อนไขไว้ด้วยว่า การประดิษฐ์ที่อาจได้รับจดทะเบียนจะต้องเป็นการประดิษฐ์ที่ใช้ประโยชน์ได้

การประดิษฐ์ที่ใช้ประโยชน์ได้ จะก่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมภายในประเทศเพราะ หากการประดิษฐ์ใดเป็นการประดิษฐ์ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ การประดิษฐ์นั้นย่อมมีคุณค่าและเป็นที่ต้องการของสังคม ในกรณีที่ผู้ประดิษฐ์ไม่ใช่นักลงทุน ผู้ประดิษฐ์ก็ยังสามารถโอนสิทธิในการประดิษฐ์ของตนให้นักลงทุนได้ โดยอาจได้รับผลตอบแทนอย่างคุ้มค่า และยังจะทำให้ผู้ประดิษฐ์มีกำลังใจเพื่อคิดค้นสิ่งใหม่ ๆ เพิ่มมากยิ่งขึ้น ถ้าหากนักลงทุนได้นำการประดิษฐ์นั้นไปเพื่อผลิตเป็นสินค้าและนำออกมาวางจำหน่ายในท้องตลาด ย่อมเป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่า ในการผลิตสินค้านั้นจะต้องมีการลงทุน ไม่ว่าจะเป็นทางด้านทรัพย์สินหรือเงินทองก็ตาม อีกทั้งยังทำให้มีการจ้างงานเพิ่มมากขึ้น ย่อมทำให้คนไทยมีรายได้เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ การประดิษฐ์ที่ใช้ประโยชน์ได้จะก่อให้เกิดการแข่งขันในทางการค้า ดังนั้น ผู้ผลิตจึงต้องผลิตสินค้าที่ใหม่ ๆ และมีคุณภาพที่ดี เพื่อให้สามารถแข่งขันกับผู้ผลิตรายอื่นได้ และผู้บริโภคย่อมได้รับประโยชน์จากการใช้สินค้าที่มีคุณภาพดีอีกด้วย

จึงสรุปได้ว่า การประดิษฐ์ที่ใช้ประโยชน์ได้สามารถพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมภายในประเทศให้ดีขึ้น

ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า หลักเกณฑ์ในการพิจารณาจับจดทะเบียนยูทิลิตี้ โมเดลภายใต้กฎหมายไทยควรกำหนดเงื่อนไขว่า การประดิษฐ์ที่อาจขอจดทะเบียนยูทิลิตี้ โมเดลได้ จะต้องเป็นการประดิษฐ์ที่ใช้ประโยชน์ได้ ตามเหตุผลที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น

5.2.3. ระยะเวลาในการให้ความคุ้มครอง

ระยะเวลาในการให้ความคุ้มครองยูทิลิตี้ โมเดลของแต่ละประเทศกำหนดไว้แตกต่างกัน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับนโยบายของแต่ละประเทศ เช่น กฎหมายของประเทศออสเตรเลียกำหนดให้ความคุ้มครองเพททิ เพเทนท์เป็นเวลา 1 ปีนับแต่วันจดทะเบียน แต่เจ้าของเพททิ เพเทนท์สามารถยื่นคำขอขยายระยะเวลาต่อไปได้

แต่จะต้องไม่เกินกำหนด 6 ปีนับแต่วันยื่นคำขอจดทะเบียน ผู้เขียนมีความเห็นว่า ระยะเวลาในการให้ความคุ้มครองเพททิ เพเทนท์ตามกฎหมายของประเทศออสเตรเลีย เป็นระยะเวลาที่สั้นเกินไป เหตุผลคือ เมื่อเจ้าของยูทิลิตี้ โมเดลได้ประดิษฐ์สิ่งใดขึ้นมา แล้ว กว่าที่เจ้าของยูทิลิตี้ โมเดลจะสามารถผลิตสินค้า และสำรวจตลาดเพื่อวางจำหน่ายสินค้านั้นได้ มักจะต้องใช้ระยะเวลานานพอสมควร ตัวอย่างเช่น กรณีที่เจ้าของ ยูทิลิตี้ โมเดลผลิตสินค้าล่าช้า หรือยังไม่สามารถหาตลาดเพื่อจำหน่ายสินค้าภายในระยะเวลาที่รวดเร็วได้ ย่อมทำให้เจ้าของยูทิลิตี้ โมเดลไม่สามารถใช้ประโยชน์จาก ยูทิลิตี้ โมเดลได้อย่างเต็มที่ และเจ้าของยูทิลิตี้ โมเดลส่วนใหญ่ก็จะไม่สามารถ ดำเนินการผลิตสินค้าได้ภายในระยะเวลาอันรวดเร็ว หรือถ้าหากเจ้าของยูทิลิตี้ โมเดล สามารถผลิตสินค้าขึ้นมาได้แล้ว แต่การหาตลาดเพื่อวางจำหน่ายสินค้าให้เป็นที่แพร่หลาย ก็ไม่สามารถกระทำได้ในเวลาอันรวดเร็วเช่นกัน ดังนั้น ระยะเวลาในการให้ ความคุ้มครองเพททิ เพเทนท์ตามกฎหมายของประเทศออสเตรเลีย จึงอาจทำให้ เจ้าของยูทิลิตี้ โมเดลไม่ได้รับประโยชน์เท่าที่ควร

สำหรับระยะเวลาที่หลายประเทศส่วนใหญ่ได้กำหนดขึ้น มักจะอยู่ใน ช่วงเวลา 10 - 15 ปีนับแต่วันยื่นคำขอจดทะเบียน ซึ่งผู้เขียนมีความเห็นว่า เป็นระยะเวลาที่เหมาะสมเพราะ ในขณะที่ผู้ประดิษฐ์ได้คิดค้นสิ่งใหม่ ๆ เพื่อขอรับความคุ้มครอง ตามกฎหมายยูทิลิตี้ โมเดล ผู้ประดิษฐ์จะยังไม่กล้าเสี่ยงต่อการผลิตและนำสินค้าออก จำหน่ายสู่ท้องตลาด เพราะการประดิษฐ์ของตนอาจเหมือนกับการประดิษฐ์ของบุคคลอื่น ที่ได้ยื่นขอจดทะเบียนแล้ว ซึ่งจะถือได้ว่าเป็นการกระทำละเมิด ดังนั้น เจ้าของ ยูทิลิตี้ โมเดลจะเริ่มดำเนินการผลิตสินค้าเมื่อยูทิลิตี้ โมเดลได้รับการจดทะเบียนแล้ว นอกจากนี้ เจ้าของยูทิลิตี้ โมเดลยังจะต้องใช้เวลาในการสำรวจตลาดเพื่อนำสินค้า ออกจำหน่ายอีกด้วย ทำให้เจ้าของยูทิลิตี้ โมเดลต้องเสียเวลาอย่างน้อยประมาณ 1 - 2 ปี ด้วยเหตุนี้ ระยะเวลาที่ให้ความคุ้มครองยูทิลิตี้ โมเดลซึ่งอยู่ในช่วงเวลา ประมาณ 10-15 ปี จึงเป็นระยะเวลาที่เหมาะสม เพื่อจะได้เป็นสิ่งจูงใจให้นักประดิษฐ์ พยายามคิดค้นสิ่งใหม่ ๆ เนื่องจากเล็งเห็นว่า การประดิษฐ์ของตนจะได้รับความ คุ้มครองเป็นระยะเวลานานหลายปี

ส่วนในกรณีของประเทศไทย ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่า กฎหมาย สิทธิบัตรไทยได้กำหนดระยะเวลาในการให้ความคุ้มครองสำหรับสิทธิบัตรการประดิษฐ์

เป็นเวลา 20 ปีนับแต่วันยื่นคำขอจดทะเบียน และสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์เป็นเวลา 10 ปีนับแต่วันยื่นคำขอจดทะเบียน สำหรับระยะเวลาในการให้ความคุ้มครองยูทิลิตี้ โมเดลที่เหมาะสม จึงควรกำหนดให้ยูทิลิตี้ โมเดลมีระยะเวลาในการคุ้มครองสั้นกว่าสิทธิบัตรการประดิษฐ์ เหตุผลคือ เนื่องจากการให้ความคุ้มครองยูทิลิตี้ โมเดลเป็นการให้ความคุ้มครองแก่ความคิดสร้างสรรค์ที่นำไปใช้แก้ไขปัญหาทางเทคนิคที่ไม่ต้องใช้การพัฒนาทางเทคโนโลยีที่สูง การประดิษฐ์ที่ขอจดทะเบียนยูทิลิตี้ โมเดลจึงสามารถคิดค้นขึ้นได้ง่ายกว่า นอกจากนี้ ยูทิลิตี้ โมเดลยังมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณารับจดทะเบียนที่ง่ายกว่าสิทธิบัตรอีกด้วย ดังนั้น ระยะเวลาในการให้ความคุ้มครองยูทิลิตี้ โมเดลจึงควรมีระยะเวลาที่สั้นกว่าระยะเวลาในการคุ้มครองสิทธิบัตรการประดิษฐ์ และอีกประการหนึ่ง ระยะเวลาที่ให้ความคุ้มครองยูทิลิตี้ โมเดลควรกำหนดให้มีระยะเวลายาวกว่าระยะเวลาในการคุ้มครองสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ ทั้งนี้ เพราะการออกแบบผลิตภัณฑ์เป็นการให้ความคุ้มครองแก่ความคิดสร้างสรรค์ที่เกี่ยวกับลักษณะภายนอก หรือความสวยงามของผลิตภัณฑ์เท่านั้น แต่ยูทิลิตี้ โมเดลเป็นการให้ความคุ้มครองแก่ความคิดที่สามารถนำไปใช้แก้ไขปัญหาทางเทคนิคได้ โดยจะไม่พิจารณาถึงลักษณะภายนอกของผลิตภัณฑ์ ดังนั้น ความคิดสร้างสรรค์ที่เกี่ยวกับการออกแบบผลิตภัณฑ์ย่อมสามารถคิดค้นขึ้นได้ง่ายกว่าความคิดสร้างสรรค์ทางเทคนิคตามความหมายของยูทิลิตี้ โมเดล จึงสรุปได้ว่า ระยะเวลาในการให้ความคุ้มครองยูทิลิตี้ โมเดลที่เหมาะสมต่อประเทศไทย ควรกำหนดให้มีระยะเวลายาวกว่าสิทธิบัตรการประดิษฐ์ แต่ควรมีระยะเวลายาวกว่าสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์

5.3. กระบวนการและวิธีการในการพิจารณารับจดทะเบียนยูทิลิตี้ โมเดล

ดังที่ผู้เขียนได้กล่าวไว้ในบทที่ 4 ว่ากระบวนการและวิธีการในการพิจารณารับจดทะเบียนยูทิลิตี้ โมเดลมี 2 ระบบด้วยกัน ได้แก่ ระบบการจดทะเบียน และระบบการตรวจสอบ ดังนั้น สำหรับหัวข้อนี้ ผู้เขียนจึงขอกล่าวเฉพาะผลดีและผลเสียของระบบทั้งสองดังกล่าวเท่านั้น

5.3.1. ระบบการจดทะเบียน (Registration System)

ในระบบการจดทะเบียนมีทั้งผลดีและผลเสีย ตามที่จะได้กล่าวต่อไปนี้ คือ

1. ผลดีของระบบการจดทะเบียน

เหตุผลที่ในกฎหมายสิทธิ โฉมแปลงของหลายประเทศส่วนใหญ่ได้เลือกใช้ระบบการจดทะเบียน เนื่องจาก วัตถุประสงค์ของการบัญญัติกฎหมายสิทธิ โฉมแปลงคือ เพื่อให้ความคุ้มครองการประดิษฐ์ภายในระยะเวลาอันรวดเร็ว ซึ่งวัตถุประสงค์นี้ ถือได้ว่าเป็นวัตถุประสงค์สำคัญที่ทำให้ประเทศต่าง ๆ ได้ตัดสินใจนำระบบสิทธิ โฉมแปลงมาใช้ ทั้งนี้ เพื่อเสริมระบบทรัพย์สินทางอุตสาหกรรมให้ดียิ่งขึ้น และเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ประดิษฐ์คิดค้นและประเทศชาติมากยิ่งขึ้น เนื่องจากระบบสิทธิบัตรของประเทศต่าง ๆ โดยส่วนใหญ่ใช้ระยะเวลาในการพิจารณาจดทะเบียนสิทธิบัตรนานหลายปี โดยเฉลี่ยประมาณ 3-4 ปี ทำให้ผู้ขอจดทะเบียนสิทธิบัตรไม่ได้รับประโยชน์จากการขอรับความคุ้มครองอย่างเต็มที่ และถ้าหากสินค้าชิ้นนั้นเป็นสินค้าที่มีความจำเป็นจะต้องนำออกสู่ท้องตลาดโดยเร็ว หรือมีช่วงเวลาในทางการค้าสั้นด้วยแล้ว ระบบสิทธิบัตรจะไม่สามารถเอื้ออำนวยประโยชน์ให้แก่ผู้ประดิษฐ์ได้ทันทั่วถึง ดังนั้น ในหลายประเทศจึงได้คิดค้นระบบกฎหมายพิเศษขึ้นมา เพื่อให้ความคุ้มครองแก่การประดิษฐ์ที่จำเป็นต้องได้รับความคุ้มครองภายในเวลาที่รวดเร็ว ประเทศเหล่านั้นจึงได้นำระบบสิทธิ โฉมแปลงมาบัญญัติเป็นกฎหมาย เพื่อเสริมระบบสิทธิบัตรให้ดียิ่งขึ้น เนื่องจาก กฎหมายสิทธิ โฉมแปลงเป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความคุ้มครองแก่การประดิษฐ์ภายในระยะเวลาอันรวดเร็ว ด้วยเหตุนี้ ระบบที่ใช้ในการพิจารณาจดทะเบียนสิทธิ โฉมแปลงจึงเป็นระบบการจดทะเบียน เพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ที่ได้บัญญัติกฎหมายสิทธิ โฉมแปลงขึ้นมา ผลดีของระบบการจดทะเบียนที่เห็นอย่างได้ชัดเจน คือ

1. ให้ความคุ้มครองการประดิษฐ์ภายในระยะเวลาอันรวดเร็ว

ตามที่ระบบการจดทะเบียนได้พิจารณาตรวจสอบเฉพาะรูปแบบคำขอจดทะเบียนเท่านั้น โดยไม่มีการตรวจสอบถึงการประดิษฐ์ว่ามีลักษณะถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ นอกจากนี้ ยังไม่มีระบบการคัดค้านก่อนการรับจดทะเบียนอีกด้วย จึงทำให้ยูทิลิตี้ โมเดลได้รับความคุ้มครองภายในเวลาอันรวดเร็ว และเจ้าของยูทิลิตี้ โมเดลก็สามารถนำสินค้าออกจำหน่ายสู่ท้องตลาดได้เร็วยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ในกรณีที่มิบุคคลอื่นกระทำการละเมิดต่อเจ้าของยูทิลิตี้ โมเดล เจ้าของยังสามารถใช้สิทธิของตนเพื่อเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้ละเมิดได้เมื่อยูทิลิตี้ โมเดลนั้นได้รับการจดทะเบียนแล้ว แต่ถ้าคำขอจดทะเบียนยูทิลิตี้ โมเดลยังไม่ได้รับการจดทะเบียนหรือประกาศโฆษณา เจ้าของยูทิลิตี้ โมเดลย่อมไม่สามารถใช้สิทธิของตนเพื่อดำเนินการต่อผู้ละเมิดได้

2. ผลเสียของระบบการจดทะเบียน

แม้ว่าระบบการจดทะเบียน จะมีผลดีต่อผู้ขอจดทะเบียน ดังที่ได้กล่าวข้างต้นก็ตาม แต่ระบบนี้ก็มิผลเสียเช่นกัน คือ

1. ยูทิลิตี้ โมเดลที่ได้จดทะเบียนแล้วมีความไม่แน่นอน

เนื่องจาก ระบบการจดทะเบียนไม่มีการตรวจสอบถึงความใหม่ และชั้นการประดิษฐ์สูงขึ้น จึงทำให้เจ้าของยูทิลิตี้ โมเดลไม่สามารถใช้สิทธิเพื่ออ้างว่ายูทิลิตี้ โมเดลที่ได้จดทะเบียนไว้แล้วนั้น เป็นยูทิลิตี้ โมเดลที่มีผลสมบูรณ์ตามกฎหมาย ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว ยูทิลิตี้ โมเดลที่ได้รับจดทะเบียนจะยังไม่เป็นที่ยอมรับว่าเป็นการประดิษฐ์ที่มีลักษณะถูกต้องตามกฎหมาย ดังนั้น จึงอาจมีบุคคลภายนอกใช้สิทธิร้องขอให้เพิกถอนยูทิลิตี้ โมเดลที่ได้จดทะเบียนไว้แล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเพิกถอนยูทิลิตี้ โมเดลโดยอ้างเหตุว่า เป็นยูทิลิตี้ โมเดลที่ไม่ใหม่ หรือไม่มีชั้นการประดิษฐ์สูงขึ้นตามที่กฎหมายได้บัญญัติไว้

ดังนั้น แม้ว่ายูทิลิตี้ โมเดลจะได้รับการจดทะเบียน โดยถูกต้องตามกฎหมายแล้วก็ตาม แต่ระบบนี้ยังเป็นผลเสียต่อเจ้าของยูทิลิตี้ โมเดลด้วย ทั้งนี้ เนื่องจากยูทิลิตี้ โมเดลที่ได้รับการจดทะเบียนแล้วไม่มีความแน่นอน ดังนั้น จึงอาจ

เกิดปัญหาเมื่อเจ้าของยูทิลิตี้ โมเดลจะดำเนินการต่อผู้ทาละเมิดก่อนที่จะได้มีการนำคดีขึ้นสู่ศาล กล่าวคือ แม้เจ้าของยูทิลิตี้ โมเดลจะได้เตือนมิให้ผู้ทาละเมิดใช้ยูทิลิตี้ โมเดลของตนต่อไป และถ้าผู้ทาละเมิดยังฝ่าฝืน เจ้าของยูทิลิตี้ โมเดลก็อาจดำเนินคดีต่อไป แต่ในการเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้ทาละเมิดก็ดี เจ้าของยูทิลิตี้ โมเดลจะต้องพิสูจน์ได้ว่า ยูทิลิตี้ โมเดลของตนมีคุณสมบัติครบถ้วนตามกฎหมาย กล่าวคือ มีความใหม่ มีชั้นการประดิษฐ์สูงขึ้น ดังนั้น เจ้าของยูทิลิตี้ โมเดลจะต้องพึงระมัดระวังไว้อยู่เสมอว่า ก่อนที่เจ้าของยูทิลิตี้ โมเดลจะได้เตือนมิให้บุคคลใดทาละเมิด เจ้าของยูทิลิตี้ โมเดลจะต้องสามารถพิสูจน์ได้ว่า การประดิษฐ์ของตนเป็นยูทิลิตี้ โมเดลที่มีลักษณะถูกต้องตามบทบัญญัติของกฎหมาย เจ้าของจึงจะสามารถใช้สิทธิในการเรียกร้องค่าเสียหายที่เกิดขึ้นได้ ฉะนั้นใครก็ตาม ถ้าเจ้าของไม่สามารถพิสูจน์สิทธิเช่นนั้นได้ เจ้าของก็ย่อมมีอาจเรียกค่าเสียหายจากผู้ทาละเมิดได้

อย่างไรก็ตาม แนวทางที่จะใช้ในการแก้ไขปัญหาของยูทิลิตี้ โมเดลที่มีความไม่แน่นอนคือ การจัดให้มีระบบการตรวจค้น ซึ่งสำนักงานสิทธิบัตรจะเป็นผู้ดำเนินการตรวจค้นให้แก่บุคคลที่ยื่นคำร้องขอให้ตรวจค้น โดยอาจจะเป็นการตรวจค้นก่อนหรือภายหลังจากที่รับจดทะเบียนยูทิลิตี้ โมเดลแล้วก็ได้ ดังเช่น ในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ซึ่งได้จัดให้มีระบบการตรวจค้นยูทิลิตี้ โมเดลให้แก่บุคคลที่สนใจ โดยผู้ยื่นคำขอให้ตรวจค้นอาจจะเป็นเจ้าของยูทิลิตี้ โมเดล หรือบุคคลภายนอกก็ได้ และในการยื่นคำขอให้ตรวจค้นนี้อาจยื่นก่อนหรือภายหลังจากที่ยูทิลิตี้ โมเดลได้รับจดทะเบียนแล้วก็ได้ การที่กฎหมายของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันได้กำหนดให้มีระบบการตรวจค้นยูทิลิตี้ โมเดล ย่อมช่วยลดอัตราความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นแก่เจ้าของยูทิลิตี้ โมเดลได้

ระบบการตรวจค้นของประเทศดังกล่าว ได้รับความสนใจจากผู้ขอจดทะเบียนยูทิลิตี้ โมเดลเป็นอย่างมาก สิ่งที่สนับสนุนข้ออ้างคือ ได้ปรากฏว่ามีผู้ยื่นคำขอให้ตรวจค้นเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ในทุก ๆ ปี

5.3.2. ระบบการตรวจสอบ (Examination System)

ระบบการตรวจสอบยูทิลิตี้ โมเดล เป็นระบบที่ไม่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายเหมือนกับระบบการจดทะเบียน ทั้งนี้ เนื่องจากระบบการตรวจสอบเป็นระบบที่ใช้ระยะเวลาในการพิจารณาไว้จดทะเบียนค่อนข้างนานหลายปี จึงทำให้ยูทิลิตี้ โมเดลได้รับการจดทะเบียนช้า และสาเหตุดังกล่าวจึงทำให้ระบบการตรวจสอบไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ในการบัญญัติกฎหมาย เพราะเจตนารมณ์หนึ่งที่ได้บัญญัติกฎหมายยูทิลิตี้ โมเดลคือ เพื่อให้ความคุ้มครองแก่สิ่งประดิษฐ์ภายในระยะเวลาที่รวดเร็ว

ถึงแม้ว่า ระบบการตรวจสอบจะเป็นระบบที่ทำให้ยูทิลิตี้ โมเดลได้รับการจดทะเบียนช้าก็ตาม แต่ระบบดังกล่าวก็เป็นระบบที่มีผลดีต่อผู้ขอจดทะเบียนด้วย รายละเอียดเกี่ยวกับผลดีและผลเสีย มีดังนี้

1. ผลดีของระบบการตรวจสอบ

เนื่องจากระบบการตรวจสอบ เป็นระบบที่ได้ตรวจสอบทั้งทางด้านพิธีการ ซึ่งเป็นการตรวจสอบรูปแบบของคำขอจดทะเบียน และการตรวจสอบทางด้านวิชาการอันเกี่ยวกับคุณสมบัติของการประดิษฐ์ที่อาจขอรับความคุ้มครองตามกฎหมายยูทิลิตี้ โมเดลได้คือ เป็นการประดิษฐ์ที่มีลักษณะต้องห้ามตามกฎหมายหรือไม่ เป็นการประดิษฐ์ที่มีความใหม่หรือไม่ ตามแต่กฎหมายของแต่ละประเทศจะ ได้กำหนดคุณสมบัติของการประดิษฐ์ไว้ เมื่อได้ตรวจสอบแล้ว และปรากฏว่าการประดิษฐ์ที่ยื่นขอจดทะเบียนยูทิลิตี้ โมเดลไม่มีคุณสมบัติที่จะได้รับการจดทะเบียน ผู้ตรวจสอบจะส่งปฏิเสธไม่รับจดทะเบียนคำขอจดทะเบียนยูทิลิตี้ โมเดลนั้น แต่ถ้าการประดิษฐ์ดังกล่าวมีคุณสมบัติถูกต้องครบถ้วนตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ คำขอจดทะเบียนยูทิลิตี้ โมเดลนั้นจะได้รับการจดทะเบียนต่อไป

ระบบการตรวจสอบ จึงเป็นระบบที่ทำให้ผู้ทรงสิทธิมีความมั่นใจในยูทิลิตี้ โมเดลที่ได้รับจดทะเบียน เนื่องจากเป็นยูทิลิตี้ โมเดลที่ได้ผ่านขั้นตอนการพิจารณาตรวจสอบจากเจ้าหน้าที่เป็นอย่างดีแล้ว ดังนั้น ย่อมสันนิษฐานได้ว่า เป็น

ยูทิลิตี้ โมเดลที่มีลักษณะถูกต้องตามกฎหมาย ผู้ทรงสิทธิจึงกล้าตัดสินใจลงทุนเพื่อผลิต สิ่งประดิษฐ์ของตนและนำออกจำหน่ายสู่ท้องตลาด เป็นที่ทราบกันดีแล้วว่า ในการลงทุน เพื่อผลิตสินค้านั้น ผู้ลงทุนจะต้องใช้ทุนทรัพย์เป็นจำนวนมาก หากผู้ทรงสิทธิได้เสีย ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เพื่อการลงทุนแล้ว แต่กลับมีเหตุทำให้ผู้ผลิตไม่สามารถจำหน่ายสินค้า ที่ผลิตขึ้นมาได้ เนื่องจาก สินค้านั้นมีลักษณะเหมือนกับสินค้าของบุคคลอื่นที่ได้จดทะเบียน ไว้แล้ว กรณีเช่นนี้ ย่อมทำให้ผู้ทรงสิทธิได้รับความเสียหายเป็นอย่างมาก แต่ถ้การ พิจารณาจับจดทะเบียนยูทิลิตี้ โมเดลใช้ระบบการตรวจสอบ กรณีที่ได้ยกตัวอย่าง ในข้างต้นก็แทบไม่อาจเกิดขึ้นได้เลย

2. ผลเสียของระบบการตรวจสอบ

ผลเสียของระบบการตรวจสอบมีดังต่อไปนี้

1. เนื่องจากระบบการตรวจสอบเป็นระบบที่นอกจากจะ ได้ ตรวจสอบในด้านพิธีการ คือ ตรวจสอบรูปแบบคำขอจดทะเบียนแล้ว ผู้ตรวจสอบ ยังจะต้องตรวจสอบถึงคุณสมบัติของการประดิษฐ์ที่ยื่นขอจดทะเบียนด้วย ซึ่งได้แก่ การตรวจสอบเกี่ยวกับความใหม่ หรือบางประเทศอาจกำหนดขึ้นการประดิษฐ์สูงขึ้นด้วย ดังนั้น ระยะเวลาที่ใช้ในการตรวจสอบคุณสมบัติของยูทิลิตี้ โมเดลจึงใช้เวลานาน ทำให้ ยูทิลิตี้ โมเดลได้รับจดทะเบียนช้ากว่าการพิจารณาจับจดทะเบียนโดยใช้ระบบ การจดทะเบียน ด้วยเหตุนี้ ระบบการตรวจสอบ จึงมีผลเสียเพราะ ระบบการตรวจสอบ ไม่เหมาะสำหรับการประดิษฐ์บางประเภทที่มีช่วงเวลาในทางการค้าสั้น โดยเฉพาะ อย่างยิ่ง ถ้าสินค้าที่ยื่นขอจดทะเบียนเป็นสินค้าที่กำลังได้รับความนิยมจากผู้บริโภค ในขณะที่ เจ้าของยูทิลิตี้ โมเดลมีความจำเป็นที่จะต้องรีบเร่งดำเนินการเพื่อผลิต สินค้าในเวลานั้น ดังนั้น ระบบนี้จึงทำให้เจ้าของยูทิลิตี้ โมเดลไม่ได้รับประโยชน์จาก การขอรับความคุ้มครองอย่างเต็มที่

2. ระบบการตรวจสอบ เป็นระบบที่เพิ่มภาระให้แก่ เจ้าหน้าที่ของสำนักงานสิทธิบัตร เพราะนอกจากการพิจารณาตรวจสอบในด้านรูปแบบ ของคำขอจดทะเบียนแล้ว ยังจะต้องพิจารณาตรวจสอบถึงคุณสมบัติของการประดิษฐ์ที่ขอ จดทะเบียนยูทิลิตี้ โมเดลด้วย ในการตรวจสอบเกี่ยวกับคุณสมบัตินี้ มีความจำเป็น

ที่จะต้องให้ผู้ที่มีความรู้ทางเทคนิคในสาขาวิชานั้น ๆ เป็นผู้ตรวจสอบถึงคุณสมบัติของการประดิษฐ์ หากสำนักงานสิทธิบัตรไม่มีเจ้าหน้าที่เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบทางเทคนิคอย่างเพียงพอแล้ว ย่อมเป็นสาเหตุให้การพิจารณาจดทะเบียนยูลิติ โมเดลล่าช้า และยังคงก่อให้เกิดความเสียหายต่อเจ้าของยูลิติ โมเดลด้วย ดังนั้น ระบบการตรวจสอบจึงไม่เหมาะสมกับกรณีที่สำนักงานสิทธิบัตรขาดแคลนเจ้าหน้าที่ทางเทคนิค

อย่างไรก็ตาม ในระบบการตรวจสอบ

ยังสามารถแบ่งออกได้เป็นอีกระบบหนึ่งคือ ระบบรอการตรวจสอบ (Deferred Examination System) ระบบรอการตรวจสอบนี้ จะแบ่งระยะเวลาในการตรวจสอบออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นแรกเป็นการตรวจสอบเฉพาะรูปแบบของคำขอจดทะเบียนยูลิติ โมเดล และขั้นต่อไป จะเป็นการตรวจสอบถึงคุณสมบัติของการประดิษฐ์ที่ยื่นขอจดทะเบียน ซึ่งในขั้นตอนนี้ ผู้ตรวจสอบของสำนักงานสิทธิบัตรจะดำเนินการตรวจสอบ เมื่อผู้ขอจดทะเบียนหรือบุคคลภายนอกได้ยื่นคำร้องเพื่อขอให้ผู้ตรวจสอบดำเนินการตรวจสอบคุณสมบัติของการประดิษฐ์ หากไม่มีบุคคลใดยื่นคำร้องขอให้ตรวจสอบภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ จะถือว่าผู้ขอจดทะเบียนละทิ้งคำขอจดทะเบียนยูลิติ โมเดล

ระบบรอการตรวจสอบนี้มีผลดีคือ สามารถช่วย

แก้ไขปัญหาคำขอจดทะเบียนยูลิติ โมเดลที่ค้างค้างอยู่ที่สำนักงานสิทธิบัตรได้ และยังช่วยแก้ไขปัญหาการขาดแคลนผู้ตรวจสอบได้ด้วยเช่นกัน